

Aracı Kurumlar İçin Uyum Programı Hazırlama Rehberi

Ocak 2009

Yayın Adı : Aracı Kurumlar İçin Uyum Programı Hazırlama Rehberi
Hazırlayan : Av. Aslı zkan
Yayın No. : 40

Bu kitap Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birlięi (TSPAKB) tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Kitapta yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler, hazırlandığı tarih itibariyle güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPAKB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Bu kitapta yer alan bilgiler kaynak gösterilmek Şartıyla izinsiz yayınlanabilir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	2
KURUM POLİTİKALARI	3
A. RİSK YÖNETİMİ	6
1) Kimlik Tespiti	
a) Gerçek kişilerde kimlik tespiti	
b) Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde kimlik tespiti	
c) Dernek ve vakıflarda kimlik tespiti	
d) Sendika ve konfederasyonlarda kimlik tespiti	
e) Siyasi partilerde kimlik tespiti	
f) Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerde kimlik tespiti	
g) Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde kimlik tespiti	
h) Kamu kurumlarında kimlik tespiti	
i) Başkası adına hareket edenlerde kimlik tespiti	
j) Müteakip işlemlerde kimlik tespiti	
k) Gerçek faydalanıcının kimlik tespiti	
2) Teyide Esas Belgelerin Gerçekliğinin Kontrol Edilmesi	
3) Üçüncü Tarafa Güven	
4) Müşteri Tanımaya İlişkin Basitleştirilmiş Tedbirlerin Uygulanabileceği Durumlar	
a) Müşterinin Finansal Kuruluş Olduğu İşlemler	
b) Müşterinin Kamu İdaresi veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu Olduğu İşlemler	
c) Müşterinin Hisseleri Borsaya Kote Edilmiş Şirket Olduğu İşlemler	
B. İZLEME VE KONTROL	21
1) Ülke Riski/Coğrafi Risk	
2) Müşteri Riski	
a) İş ilişkilerini ve işlemlerini alışılmadık şartlarda yürüten müşteriler	
b) Nakit işlemlerin yoğun olduğu veya nakit yoğun olmamakla birlikte, belirli işlemlerden yüksek miktarda nakit üreten müşteriler	
c) Tüzel kişi müşterinin ortakları veya kurucuları hakkında Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş olması	
d) Müşteri tarafından, Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş kişiler hesabına hareket ediliyormuş şüphesi doğuran işlemler gerçekleştirilmesi	
e) İzleme ve denetime tabi olmayan yardım kuruluşları ve diğer kar amacı gütmeyen, özellikle sınır ötesi faaliyetleri olan işletmeler	
3) Hizmet Riski	
C. EĞİTİM	23
D. İÇ DENETİM	26
E. KURUM PROSEDÜRLERİ	28

GİRİŞ

5549 sayılı "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun" (Kanun) 18.10.2006 tarih ve 26323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun 5'inci maddesi, Kanunun amacına uygun olarak eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve bu Kanunla getirilen yükümlülüklerle uyumu sağlamak üzere, gerekli yetki ile donatılmış idarî düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gereken tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini de dikkate alarak yükümlüleri ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda Maliye Bakanlığını yetkili kılmıştır.

Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlülerin uyum programı oluşturmaları ve uyum görevlisi atamalarına ilişkin usul ve esaslar, 5549 sayılı Kanunun, yukarıda belirtilen 5'inci maddesi uyarınca çıkarılan, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmelik" (Yönetmelik) ile belirlenmiştir. Söz konusu Yönetmelik 16.09.2008 tarih ve 26999 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yönetmeliğin uyum görevlisi atanmasına ilişkin hükümleri, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiş olup, bu kapsamda aracı kurumlarımız 01.12.2008 tarihine kadar uyum görevlilerini atamışlardır. Yönetmeliğin uyum programı oluşturulması ile ilgili hükümleri ise 01.03.2009 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olup, sermaye piyasasında faaliyet gösteren aracı kurumların da içerisinde yer aldığı, 4 üncü maddede belirtilmiş olan yükümlüler, uyum programlarını en geç 01.03.2009 tarihine kadar oluşturmak ve uyum programı kapsamında belirlenen kurum politikalarına ilişkin belgeleri de aynı tarihe kadar MASAK'a göndermekle yükümlü kılınmıştır.

Uyum programının içermesi zorunlu olan asgari hususlar Yönetmelik ile açıklanmıştır. Yönetmeliğe göre uyum programının kapsamı,

- a) Kurum politikası ve prosedürlerinin oluşturulması,
- b) Risk yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesi,
- c) İzleme ve kontrol faaliyetlerinin yürütülmesi,
- ç) Uyum görevlisi atanması ve uyum birimi oluşturulması,
- d) Eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi,
- e) İç denetim faaliyetlerinin yürütülmesi

faaliyetlerinden oluşmaktadır.

Uyum Programı kapsamında, yukarıda belirtilen faaliyetlerin aracı kurumlar tarafından yürütülmesi Yönetmelik ile zorunlu kılınmıştır. Yönetmelik çerçevesinde, oluşturulacak olan "Kurum Politikaları"nın içermesi gereken bölümleri ve bu bölümler altında yer verilmesi gereken hususların somutlaştırılarak, üyelerimizin daha kolay biçimde programlarını oluşturabilmeleri için yol gösterici olacağını düşündüğümüz "Uyum Programı Hazırlama Rehberi" MASAK ile işbirliği çerçevesinde hazırlanmıştır.

Rehberde yer alan açıklamalar, uyum programında yer alması zorunlu olan asgari hususları içermekte olup, bunların üyelerimiz tarafından kendi işletmelerinin özel ihtiyaçlarına göre genişletilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Hatta, üyelerimizin işlem çeşitliliği, büyüklükleri vd. değişkenleri dikkate alarak programı genişletmesinin, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile daha etkin mücadele edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KURUM POLİTİKALARI

Kurum politikası, uyum programı kapsamında aracı kurumlar tarafından alınacak tedbirleri açıklayan ve uyum programının tüm bileşenlerinin her birisini tek belge içerisinde tanımlayan yazılı bir belgedir. Kurum politikasının amacı; aracı kurumların, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin yükümlülüklerle uyumunu sağlamaya ve müşterilerinin, işlemlerinin ve hizmetlerinin risk temelli bir yaklaşımla değerlendirilerek, maruz kalabileceği riskin azaltılmasına yönelik stratejilerin, kurum içi kontrol ve önlemlerin, işleyiş kurallarının ve sorumlulukların belirlenmesi ile kurum çalışanlarının bu konularda bilinçlendirilmesidir.

Kurum politikaları oluşturulurken, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere aykırı olmamak şartıyla diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlarca getirilen tavsiye, ilke, standart ve rehberlerden de faydalanılabilir.

I. KURUM POLİTİKASININ KAPSAMI

Aracı kurumlar, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözетerek, bir kurum politikası oluştururlar. Kurum politikası asgari düzeyde;

- risk yönetimi,
- izleme ve kontrol,
- eğitim,
- iç denetime,

ilişkin politikaları içerir.

Risk yönetim politikasının amacı, aracı kurumların maruz kalabileceği risklerin tanımlanması, derecelendirilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve azaltılmasının sağlanmasıdır.

Bu çerçevede, kurum politikalarının risk yönetimi bölümlerinde, ayrıntılı müşteri tanıma kuralları, risklerin tanımlanması, sınıflandırılması, azaltılmasına yönelik tedbirler ve risk yönetim sisteminin güncellenmesine ilişkin esaslara yer verilmesi gerekir.

İzleme ve kontrolün amacı; aracı kurumların risklerden korunması ve faaliyetlerinin Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanuna ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle, kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin sürekli olarak izlenmesi ve kontrol edilmesidir.

Eğitim politikasının amacı, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklerle uyumun sağlanması, personelin kurum politikası ve prosedürleri ile risk temelli yaklaşım konularında sorumluluk bilincinin artırılarak bir kurum kültürü oluşturulması ve personelin bilgilerinin güncellenmesidir.

İç denetimin amacı, kurum politikalarının etkinliğinin ve yeterliliğinin sağlanmasının yanı sıra Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediği hususlarının yıllık olarak risk temelli bir yaklaşımla incelenmesini ve denetlenmesini sağlamaktır.

Kurum politikalarının bileşenleri olan risk yönetimi, izleme-kontrol, eğitim ve iç denetim faaliyetlerinin kapsamı ve çeşitliliğine karar verilmesi her aracı kurumun kendi inisiyatifine bırakılmıştır. Aracı kurumlar, bu belirlemeyi yaparken, işlemlerin niteliği, iş hacmi ve işletme büyüklükleri gibi değişkenleri dikkate alacaklardır. Ancak, Uyum Yönetmeliğinde, her bir bileşen için asgari düzeyde uyulması gereken kriterler belirlenmiştir. Aracı kurumunuz ne kadar küçük ölçekte olursa olsun, Uyum Yönetmeliğinde belirlenen asgari unsurlar kurum politikalarında yer almak zorundadır.

Aşağıdaki bölümlerde, aracı kurumlara yol gösterici olması amacıyla, kurum politika belgesinde yer verilecek asgari unsurlar ayrıntılı olarak, örnekler verilmek suretiyle açıklanmaya çalışılacaktır.

II. KURUM POLİTİKALARI HAZIRLANIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- İlgili birimlerin katılımı sağlanır.

Kurum politikaları; Suç Gelirlerinin Aklanması Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere uygun olacak şekilde, mümkün olduğunca aracı kurum nezdindeki risk yönetimi, iç kontrol, teftiş kurulu başta olmak üzere ilgili tüm birimlerin katılımının sağlanmasıyla ve uyum görevlisinin gözetim ve koordinasyonunda, yazılı bir şekilde oluşturulur.

- Faaliyetler uyum görevlisi tarafından yerine getirilir.

Kurum politikası kapsamındaki risk yönetimi ile izleme ve kontrole ilişkin faaliyetler, yönetim kurulunun gözetim, denetim ve sorumluluğunda, uyum görevlisi tarafından yerine getirilir.

- İç denetime yönelik faaliyetler teftiş kurulu tarafından yerine getirilir.

İç denetim faaliyetleri ise, aracı kurumların iç denetim birimleri ya da teftiş kurulları tarafından yerine getirilir.

- Kurum politikaları yönetim kurulu tarafından onaylanır.

- MASAK'a bildirim

Aracı kurumlar, oluşturdukları kurum politikalarını uyum görevlisi aracılığıyla 01.03.2009 tarihine kadar MASAK Başkanlığına gönderecektir. Kurum politikalarında sonradan yapılan değişiklikler de değişikliğin yapıldığı tarihten itibaren 30 gün içinde MASAK Başkanlığına bildirilir.

- Çalışanlara bildirim

Kurum politikası ayrıca ilgili tüm aracı kurum çalışanlarına imzaları alınarak tebliğ edilecektir.

- Kurum politika belgelerinin güncelliği

Kurum politika belgeleri statik bir yapıda değildir. Gelişen teknoloji, ekonomik yaşamdaki değişiklikler, finans sektöründe her geçen gün bir yenisini ortaya çıkan ürün ve hizmetler, karapara aklama ve terörizmin finansmanı konusundaki kurum politikalarının sürekli olarak gözden geçirilerek güncel ihtiyaçlara göre yinelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle kurum politikaları, riskler farklılaşıp arttıkça, üzerinde uyarılama yapılabilecek şekilde esnek bir yapıya oturtulmalıdır.

Bu belgelerde değişiklik yapılması için uyum görevlisine yetki verilebilir. Değişikliklerin onaylanması yetki devredilen yönetim kurulu üyesine bırakılabilir.

III.YÖNETİM KURULUNUN YETKİ VE SORUMLULUĞU

Kurum politikalarının bütününe, yükümlünün faaliyetlerinin kapsamı ve özelliklerine uygun bir biçimde, yeterli ve etkin bir şekilde yürütülmesinden, nihai olarak yönetim kurulu sorumludur.

Yönetim kurulu, bu kapsamda, uyum görevlisi atamak, uyum görevlisinin ve uyum biriminin yetki ve sorumluluklarını açık bir şekilde ve yazılı olarak belirlemek, kurum politikalarını, yıllık eğitim programlarını ve gelişmelere göre bunlarda yapılacak değişiklikleri onaylamak, uyum programı kapsamında yürütülen risk yönetimi, izleme ve kontrol ile iç denetim faaliyetlerinin sonuçlarını değerlendirmek, tespit edilen hata ve eksikliklerin zamanında giderilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uyum programı kapsamındaki tüm faaliyetlerin etkin bir şekilde ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlamakla yetkili ve sorumludur.

Yönetim kurulu, yukarıda belirtilen yetkilerinin bir kısmını veya tamamını, bir veya birden fazla yönetim kurulu üyesine (açık bir şekilde ve yazılı olarak) devredebilir. Söz konusu yetki devrinin yapılması, yönetim kurulunun bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

A. RİSK YÖNETİMİ

Risk, aracı kurumların sundukları hizmetlerden, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı amacıyla yararlanılması ya da aracı kurumların Suç Gelirlerinin Aklanması Hakkında Kanun ve Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere tam olarak uymamaları gibi nedenlerle, aracı kurumların ya da çalışanların maruz kalabilecekleri finansal ya da itibari zararı ifade etmektedir.

Aracı kurumlar, kurum politikaları kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliklerini dikkate alarak risk yönetim politikası oluştururlar. Risk yönetim politikasının amacı, aracı kurumların maruz kalabileceği risklerin tanımlanması, derecelendirilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve azaltılmasının sağlanmasıdır.

Aracı kurumların oluşturacağı kurum politikalarının "risk yönetimi" bölümünde asgari olarak;

- Uyum Yönetmeliğinin "Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar" bölümüne uygun olarak hazırlanan müşteri kabul politikaları,
- Müşteri, hizmet ve ülke riskini kapsayacak şekilde aracı kurum tarafından tanımlanan riskler,
- Risk derecelendirme, sınıflandırma yöntemleri,
- Riskin azaltılmasına ve önlenmesine yönelik alınacak tedbirler ve nasıl uygulanacağı,
- Risk yönetim sisteminin değerlendirilmesi ve güncellenmesine yönelik tedbirler,

mutlaka yer almalıdır.

I. Müşteri Kabul Politikaları

Bu bölüm, asgari olarak Tedbirler Yönetmeliğinin "Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar" başlıklı 3'üncü bölümünde yer alan düzenlemeleri kapsamalıdır.

Aracı kurumlar, Tedbirler Yönetmeliğinde yer alan,

- kurum politikalarına uygun olarak kimlik tespiti yapamadıkları veya iş ilişkisinin amacı hakkında yeterli bilgi edinemedikleri durumlarda iş ilişkisini başlatmayacakları ve kendilerinden talep edilen işlemi gerçekleştirmeyecekleri,
- daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulması nedeniyle yapılması gereken kimlik tespit ve teyidinin yapılamadığı durumda iş ilişkisini sona erdirecekleri,

hususlarına bu başlık altında yer vermek zorundadırlar.

"Müşteri Kabul Politikaları" kapsamında Tedbirler Yönetmeliğinin müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar çerçevesinde müşterilerin kimlik tespitine ilişkin düzenlemelere asgari olarak yer verilmelidir. Bu çerçevede, müşterinin türüne göre kimlik tespitinde talep edilecek bilgi ve belgeler aşağıdaki şekilde programa dahil edilmelidir.

1) Kimlik Tespiti

Aracı kurumlar;

- a) Sürekli iş ilişkisi tesisinde tutar gözetmeksizin,
- b) İşlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yirmibin YTL veya üzerinde olduğunda,
- c) Elektronik transferlerde işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı ikibin YTL veya üzerinde olduğunda,

d) Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,
e) Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe olduğunda tutar gözetmeksizin,
kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle müşterilerinin ve müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin kimliği tespit ederler.

Kimlik tespiti, iş ilişkisi tesisinden veya işlem yapılmadan önce tamamlanır.

Kimlik tespiti sırasında alınan adres ve diğer iletişim bilgilerinin teyidi, işlemin yapılmasından itibaren en geç on iş günü içinde yapılır. (diğer iletişim bilgilerinin teyidi sadece sürekli iş ilişkisi tesisinde, adres bilgisinin teyidi ise sadece gerçek kişi müşterilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde zorunludur)

a) Gerçek kişilerde kimlik tespiti

Gerçek kişilerin kimlik tespitinde; ilgilinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi ve imza örneği, varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi ile iş ve mesleğine ilişkin bilgiler alınır.

İlgilinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu ve kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgilerin doğruluğu;

- Türk uyruklular için T.C. nüfus cüzdanı, T.C. sürücü belgesi veya pasaport,
- Türk uyruklu olmayanlar için pasaport, ikamet belgesi veya Bakanlıkça uygun görülen kimlik belgesi,
üzerinden teyit edilir.

Teyide esas kimlik belgelerinin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Sürekli iş ilişkisi¹ tesisinde beyan edilen adresin doğruluğu; yerleşim yeri belgesi, ilgili adına düzenlenmiş elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren bir hizmete ilişkin olan ve işlem tarihinden önceki üç ay içinde düzenlenmiş fatura (ilgili kuruma ait olduğu yükümlü tarafından teyit edilebilen elektronik faturalar dahil), son üç aya ait bilgileri içermek şartıyla, BEDAŞ ve ASKİ gibi kamu kurumu niteliği olan kuruluşlarca ya da telefon aboneliği hizmeti veren telekomünikasyon şirketlerince tutulan ve abonelere ilişkin adres bilgilerinin yer aldığı listeler, herhangi bir kamu kurumu tarafından verilen belge, e-Devlet veri tabanları (elektronik görüntüsü de alınarak), müşteri adına alma haberli posta yoluyla tebligat yapılması durumunda, tebligatın müşteriye yapıldığına dair belge, yükümlülerin müşterilerine yönelik yapmış oldukları gönderilerin beyan edilen adreste ve bizzat müşteri tarafından teslim alındığına ilişkin tutanak veya Başkanlıkça uygun görülen diğer belge ve yöntemlerle teyit edilir.

Fatura, müşteri adına olmamakla birlikte, fatura sahibi ile arasındaki bağı gösterir muteber belgeyi (evlilik cüzdanı gibi) ibraz etmek suretiyle üçüncü şahıs adına son üç aya ait elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren fatura, ailesinin yanında ikamet eden reşit çocuklar için anne ya da babası adına düzenlenmiş son üç aya ait elektrik, su, doğalgaz, telefon gibi abonelik gerektiren fatura, yurtlarda kalan reşit çocuklar için öğrenim gördükleri

---

¹ Sürekli iş ilişkisi: Yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması, kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, finansman, faktoring, finansal kiralama gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibarıyla devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisini ifade eder.

okullardan ya da kaldıkları yurtlardan alınacak adresini belirtir yazı ile teyit işlemleri yapılabilir.

Teyide esas belgelerin okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut belgeye ait ayırt edici bilgiler kaydedilir. Anılan belgelerin, müşteri tarafından bizzat elden ibraz edilmesi zorunluluğu bulunmamakta olup, bir başkası vasıtasıyla veya posta, faks, e-posta gibi yöntemler kullanılarak da ibraz edilmeleri mümkündür.

Sürekli iş ilişkisinin tesisinde, telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresinin doğruluğunun teyidi, bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

b) Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerde kimlik tespiti

Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespitinde; tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu ve Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ile imza örneği alınır.

Tüzel kişiliğin unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler; vergi kimlik numarasının teyidi ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler üzerinden yapılır.

Tüzel kişiyi temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkileri ise tescile dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Sürekli iş ilişkisi tesisinde, ilgili ticaret sicil memurluğu kayıtlarına başvurmak veya Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin veri tabanından sorgulama yapmak suretiyle sunulan tescil belgelerinde yer alan bilgilerin güncelliği ve doğruluğu teyit edilir.

Tüzel kişiliğin telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresinin doğruluğunun teyidi, bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

Mevcut bir sürekli iş ilişkisi kapsamında, tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin yazılı talimatıyla tüzel kişi adına işlem talep edilmesi durumunda, talimatın şirket yetkilisine ait olduğundan emin olmak kaydıyla, şirketi temsile yetkili kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, kimlik belgelerinde yer alan bilgileri içeren noter onaylı imza sirküleri üzerinden teyit edilebilir.

Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, tüzel kişiliğin yüzde yirmibeşi aşan hisseye sahip gerçek ve tüzel kişi ortaklarının kimliği (a) ve (b) bentlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde tespit edilir.

Sürekli iş ilişkisi kapsamında müşteri olan bir tüzel kişiliği gerçekte yöneten, kontrolünde veya sahipliğinde bulunduranlar hakkında doğru bilgilere ulaşmak için gerekli tedbirler alınır.

c) Dernek ve vakıflarda kimlik tespiti

Derneklerin kimlik tespitinde; derneğin adı, amacı, kütük numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile derneği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler alınır. Derneğin

adı, amacı, kütük numarası ve adres bilgileri, dernek tüzüğü ile dernek kütüğündeki kayda ilişkin belgeler; derneği temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Vakıfların kimlik tespitinde; vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler alınır. Vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası ve adres bilgileri, vakıf senedi ile Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler; vakfı temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Vakıf ve derneklerin kimlik tespiti sırasında alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerin doğruluğunun teyidi bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

Yabancı dernek ve vakıfların Türkiye'deki şube ve temsilciliklerinin kimlik tespiti, İçişleri Bakanlığındaki kayda ilişkin belgeler esas alınmak suretiyle yapılır.

d) Sendika ve konfederasyonlarda kimlik tespiti

Sendika ve konfederasyonların kimlik tespitinde; bu kuruluşların adı, amacı, sicil numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile sendika veya konfederasyonu temsile yetkili kişilerin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler alınır. Alınan bilgiler, bu kuruluşların tüzükleri ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge çalışma müdürlüklerinde tutulan sicile esas diğer belgeler; bu kuruluşları temsile yetkili kişilerin kimlikleri, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise tescile dair belgeler veya temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Sendika ve konfederasyonların kimlik tespiti sırasında alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerin doğruluğunun teyidi, bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

e) Siyasi partilerde kimlik tespiti

Siyasi parti teşkilatının kimlik tespitinde; siyasi partinin ilgili biriminin adı, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile temsile yetkili kişinin adı ve soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler alınır. Siyasi partilerin ilgili biriminin adı ve adresi, tüzükleri; temsile yetkili kişinin kimliği, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; yetki durumları ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Siyasi partilerin kimlik tespiti sırasında alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerin doğruluğunun teyidi, bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

f) Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerde kimlik tespiti

Yurt dışında yerleşik tüzel kişilerin kimlik tespiti; Türkiye'de yerleşik tüzel kişiler için aranan belgelere ilgili ülkede tekabül eden belgelerin Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından onaylanan veya "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi" çerçevesinde bu Sözleşmeye taraf ülke makamı tarafından tasdik şerhi düşülen örneklerinin noter onaylı Türkçe tercümeleri üzerinden yapılır.

g) Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde kimlik tespiti

Apartman, site veya iş hanı yönetimi gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına yapılan işlemlerde; teşekkülün adı, açık adresi ile varsa telefon numarası, faks numarası ve elektronik posta adresi ile teşekkülü temsile yetkili kişinin adı ve soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyuğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler alınır. Teşekkül adına hareket eden kişinin kimlik bilgilerinin doğruluğu, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; teşekküle ait bilgiler ile teşekkül adına hareket eden kişinin yetki durumu ise noter onaylı karar defteri üzerinden teyit edilir.

Tüzel kişiliği olmayan iş ortaklıkları gibi teşekküllerin kimlik tespitinde; ortaklığın adı, amacı, faaliyet konusu, vergi kimlik numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler alınır. Ortaklığın adı, amacı, faaliyet konusu ve adresine ilişkin bilgilerin doğruluğu, noter onaylı ortaklık sözleşmesi; vergi kimlik numarası, Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler; ortaklık adına işlem talep eden kişilerin kimliği, gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri; yetki durumları ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilir.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kimlik tespiti sırasında alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerin doğruluğunun teyidi, bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurmak suretiyle yapılır.

h) Kamu kurumlarında kimlik tespiti

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olduğu işlemlerde, bunlar adına işlem yapan kişinin kimliği gerçek kişiler için belirtilen kimlik belgeleri üzerinden tespit edilir. Yetki durumu ise mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden teyit edilir.

i) Başkası adına hareket edenlerde kimlik tespiti

Tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan teşekküller adına bunları temsile yetkili kimselerin yetkilendirdiği kişilerce işlem talep edilmesi durumunda;

- Tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin kimlik tespiti, (b) ile (g) bentlerine göre yapılır.

- Tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülü temsile yetkili kimseler ile bunların yetkilendirdiği kişinin kimlik tespiti, (a) bendinde belirtilen, gerçek kişilerde kimlik tespitinde öngörülen usule göre yapılır. Temsile yetkili kişinin kimlik tespitinin (a) bendinde belirtilen

usule göre yapılamaması halinde tespit, kimlik belgelerinde yer alan bilgileri içermek ve noter onaylı olmak kaydıyla vekaletname veya imza sirküleri üzerinden yapılabilir.

Temsile yetkili olanlarca yetkilendirilen kişilerin yetki durumu noter onaylı vekaletname veya temsile yetkili olanlar tarafından verilmiş yazılı talimat üzerinden yapılır. Temsile yetkili kimselerin yazılı talimat üzerindeki imzaları bunlara ait noter onaylı imza sirküleri üzerindeki imzalar ile teyit edilir.

İşlemlerin gerçek kişi müşteri adına başka bir kişi tarafından yapılması durumunda müşteri adına hareket eden kişinin kimlik tespiti (a) bendinde belirtilen, gerçek kişilerde kimlik tespiti için öngörülen usule göre yapılır. Ayrıca müşteri adına hareket eden kimsenin yetki durumu noter onaylı vekaletname üzerinden teyit edilir. Adına hareket edilen müşterinin kimlik tespitinin (a) bendinde belirtilen usule göre yapılamaması halinde noter onaylı vekaletname üzerinden yapılır. Adına hareket edilen müşterinin daha önce yapılan işlemler nedeniyle kimlik tespitinin yapılmış olması durumunda talep edilen işlem, yazılı talimat üzerinde yer alan müşteri imzasının yükümlü nezdindeki imza ile teyit edilmesi kaydıyla, adına hareket edilen müşterinin yazılı talimatı ile yapılabilir.

Küçükler ve kısıtlılar adına bunların kanuni temsilcileri tarafından yapılan işlemlerde mahkeme kararıyla veli tayin edilenler ile vasi ve kayyımların yetkisi, ilgili mahkeme kararının aslı veya noter tasdikli sureti üzerinden teyit edilir. Anne ve babaların reşit olmayan çocukları adına işlem talep etmeleri durumunda adına işlem talep edilen çocuk ve işlemi talep eden velinin kimliğinin tespiti, (a) bendinde belirtilen, gerçek kişilerde kimlik tespiti için öngörülen usule göre yapılır.

Teyide esas belgelerin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü alınır yahut kimliğe ilişkin bilgiler kaydedilir.

j) Müteakip işlemlerde kimlik tespiti

Daha önce usulüne uygun olarak kimliği tespit edilenlerin sürekli iş ilişkisi kapsamındaki müteakip işlemlerinde, kimliğe ilişkin bilgiler alınarak bu bilgiler yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılır. İlgili evraka işlemi yaptıran gerçek kişinin ad ve soyadı yazılarak imza örneği alınır. Alınan bilgilerin doğruluğundan şüpheye düşülmesi halinde bu bilgilerin doğruluğu, teyide esas kimlik belgelerinin veya bunların noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası bu belgelerde yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgilerle karşılaştırılması suretiyle yapılır.

k) Gerçek faydalanıcının kimlik tespiti

Kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla, gerekli duyurular hizmet verilen tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asılır. Sürekli iş ilişkisi tesisinde başkası hesabına hareket edilip edilmediğine ilişkin müşterinin yazılı beyanını alır. Bu beyan müşteri sözleşmesinde belirtilebilir veya uygun formlar kullanılarak alınabilir.

İşlemi talep eden kimse, bir başkası hesabına hareket ettiğini beyan ettiğinde, (a) ila (ı) bentlerine göre işlemi talep edenin kimliği ve yetki durumu ile hesabına hareket edilenin kimliği tespit edilir.

Kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde gerçek faydalanıcıyı ortaya çıkarmak için makul araştırmalar yapılır.

2) Teyide Esas Belgelerin Gerçekliğinin Kontrol Edilmesi

(a) ile (i) bentleri kapsamında alınan bilgilerin teyidi amacıyla kullanılan belgelerin gerçekliğinden şüphe duyulduğu durumda imkanların elverdiği ölçüde, belgeyi düzenleyen kişi ya da kuruma veya diğer yetkili mercilere başvurmak suretiyle belgenin gerçekliğini doğrulanır.

3) Üçüncü Tarafa Güven

Aracı kurumlar, müşterinin, müşteri adına hareket eden kişinin ve gerçek faydalanıcının kimliğinin tespiti ve iş ilişkisinin veya işlemin amacı hakkında bilgi elde etme konularında, müşteriyle ilgili olarak başka bir finansal kuruluşun aldığı tedbirlere güvenerek iş ilişkisi tesis edebilir veya işlem yapabilir. Bu durumda Kanun ve Kanuna ilişkin düzenlemeler kapsamında nihai sorumluluk üçüncü tarafa güvenerek işlem gerçekleştiren aracı kuruma aittir.

Üçüncü tarafa güvenilebilmesi;

- Üçüncü tarafın, kimlik tespiti, kayıtların saklanması ve müşterinin tanınması kuralının gereklerini sağlayacak diğer tedbirleri aldığından, yurt dışında yerleşik olması durumunda ise ayrıca aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede etkin düzenleme ve denetlemelere tabi olduğundan,
- Kimlik tespitine ilişkin belgelerin onaylı örneklerinin, talep edildiğinde üçüncü taraftan derhal temin edileceğinden, emin olunması şartıyla mümkündür.
- Üçüncü tarafa güvenerek iş ilişkisi tesis eden veya işlem yapan finansal kuruluş müşterinin kimlik bilgilerini üçüncü taraftan derhal alır.

Üçüncü tarafa güven ilkesi;

- Üçüncü tarafın riskli ülkelerde yerleşik olması durumunda,
- Finansal kuruluşların acente ve benzeri birimleri ile ana hizmet birimlerinin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğindeki hizmetleri yaptıkları kişilerle olan ilişkilerinde, uygulanmaz.

4) Müşteri Tanımaya İlişkin Basitleştirilmiş Tedbirlerin Uygulanabileceği Durumlar

İşlem türleri bakımından aklama ve terörün finansmanı riskinin düşük olarak değerlendirilebileceği durumlarda, müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususların basitleştirilerek uygulanması olanaklıdır.

Aklama veya terörün finansmanı şüphesinin söz konusu olduğu durumlarda aracı kurumlar, basitleştirilmiş tedbir uygulamasından yararlanamaz ve konuyu şüpheli işlem bildirim olarak Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'na bildirirler.

Kurum politikasında basitleştirilmiş tedbirlerin uygulanacağı durumlar aşağıda belirtilenlerle sınırlı olabilecektir.

a) Müşterinin Finansal Kuruluş Olduğu İşlemler

Aracı kurumlar, Tedbirler Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde tanımlanan finansal kuruluşlarla gerçekleştirdikleri işlemlerde, müşteri konumunda olan finansal kuruluşa ilişkin olarak;

- Finansal kuruluşun unvanı,
- ticaret sicil numarası,
- vergi kimlik numarası,
- faaliyet konusu,
- açık adresi,

- telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi, alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Finansal kuruluş müşterilerle ilgili olarak;

- gerçek faydalanıcıyı tanımak,
- tüzel kişilere özel dikkat gösterilmesi kapsamında finansal kuruluşun yüzde yirmi beşini aşan hisseye sahip gerçek ve tüzel kişi ortakların kimliğini tespit etmek,
- gerçekte yöneten, kontrolünde veya sahipliğinde bulunduranlar hakkında doğru bilgilere ulaşmak için gerekli tedbirleri almak,
- mesleği, iş geçmişi, mali durumu, hesapları, ticari faaliyetleri, yerleşik olduğu ülke ve ilgili diğer göstergeleri dikkate alarak müşterilerinin aklama ve terörün finansmanı açısından risk profilini çıkarmak ve işlemlerini izlemek,

zorunluluğu bulunmamaktadır.

Türkiye’de yerleşik bir aracı kurumun müşterisinin yabancı ülkede yerleşik bir finansal kuruluş olması durumunda, yukarıda bahsedilen basitleştirilmiş tedbirlerin uygulanabilmesi için, yabancı finansal kuruluşun aklama ve terörün finansmanının önlenmesi konusunda yeterli düzenlemelere ve denetime sahip bir ülkede yerleşik olması gerekmektedir.

Öte yandan aracı kurumlar, elektronik ortamda yüz yüze gerçekleştirilmeyen işlemler bakımından güvenli iletişim ağlarının kullanılması, işlem talep eden veya talimat veren kişinin kimliğini ve yetkisini tespiti ve doğrulamaya yarayan şifrelerin kullanılması da dahil gerekli tedbirler alınmak zorundadırlar.

b) Müşterinin Kamu İdaresi veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu Olduğu İşlemler

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre genel yönetim kapsamında olan kamu idareleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının müşteri olması durumunda aracı kurumlar, bu kurum ve kuruluşlar adına işlem yapan gerçek kişilerin kimlik bilgilerini alarak kaydeder ve yetki durumlarını da mevzuata uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi üzerinden teyit ederler. Bu kişilerin adres ve diğer iletişim bilgilerinin teyidi zorunlu değildir.

Bu kapsamdaki müşterilerin işlemleri ile ilgili olarak;

- gerçek faydalanıcının tanınması,
- mesleği, iş geçmişi, mali durumu, hesapları, ticari faaliyetleri, yerleşik olduğu ülke ve ilgili diğer göstergeleri dikkate alarak müşterilerinin aklama ve terörün finansmanı açısından risk profilini çıkarmak ve işlemlerini izlemek,

zorunluluğu bulunmamaktadır.

c) Müşterinin Hisseleri Borsaya Kote Edilmiş Şirket Olduğu İşlemler

Müşterinin, hisseleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’na kote edilmiş şirket ise,

- unvanı,
- ticaret sicil numarası,
- vergi kimlik numarası,
- faaliyet konusu,
- açık adresi,
- telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi,

alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin teyidi zorunlu değildir.

Borsaya kote edilmiş şirket olan müşterilerle ilgili olarak;

- gerçek faydalanıcıyı tanımak,
- tüzel kişilere özel dikkat gösterilmesi kapsamında finansal kuruluşun yüzde yirmi beşini aşan hisseye sahip gerçek ve tüzel kişi ortakların kimliğini tespit etmek,
- gerçekte yöneten, kontrolünde veya sahipliğinde bulunduranlar hakkında doğru bilgilere ulaşmak için gerekli tedbirleri almak,
- mesleği, iş geçmişi, mali durumu, hesapları, ticari faaliyetleri, yerleşik olduğu ülke ve ilgili diğer göstergeleri dikkate alarak müşterilerinin aklama ve terörün finansmanı açısından risk profilini çıkarmak ve işlemlerini izlemek, zorunluluğu bulunmamaktadır.

Ancak tüzel kişiyi temsile yetkili kimselerin kimliği ve yetki durumunun tespitine yönelik olarak basitleştirilmiş tedbirler uygulanmaz.

II. Risk Kategorileri

Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi ile ilgili olarak hem ulusal hem de uluslararası düzenlemelere bakıldığında en yaygın olarak kullanılan risk ölçütlerinin ülke (coğrafi) risk, müşteri riski ve hizmet riski olduğu görülmektedir. Uyum Yönetmeliği de genel risk tanımlaması ile birlikte müşteri riski, hizmet riski ve ülke riski olmak üzere üç tür risk tanımlaması yapmıştır. Aracı kurumların kurum politikalarında en az bu üç riski göz önüne almaları zorunludur. Bu riskler dışında aracı kurumlarca gerekli görülecek başka risk odakları da risk değerlendirmesine dahil edilebilecektir.

1) Ülke Riski/Coğrafi Risk

Yönetmeliğe göre ülke riski; aracı kurumların, aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda yeterli düzenlemelere sahip olmayan, bu suçlarla mücadele konusunda yeterli düzeyde işbirliği yapmayan veya yetkili uluslararası kuruluşlarca riskli kabul edilen ülkelerden Maliye Bakanlığı tarafından duyurulanların vatandaşları, şirketleri, mali kuruluşları ile girecekleri iş ilişkileri ve işlemleri sebebiyle maruz kalabilecekleri riski ifade eder.

Ülke riski değerlendirmelerinde, Uyum Yönetmeliğinde belirtildiği üzere, Maliye Bakanlığı tarafından duyurulan ülkelerin vatandaşları, şirketleri ve mali kuruluşları ile girilecek iş ilişkileri ve işlemler sebebiyle maruz kalınabilecek risk, asgari olarak kurum politikalarında yer almak zorundadır. Bunun yanı sıra;

- Birleşmiş Milletler (BM) gibi organizasyonlar tarafından uygulamaya konmuş yaptırım, ambargo veya benzeri önlemlerin hedefi olan ülkeler,
- FATF gibi güvenilir kaynaklarca suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin uygun yasa, yönetmelik ve diğer önlemlere sahip olmadığı belirtilen ülkeler,
- Güvenilir kaynaklarca, bünyelerinde var olduğu tespit edilen terörist organizasyonların faaliyetlerine kaynak veya destek sağladığı belirlenen ülkeler,
- Güvenilir kaynaklarca, önemli düzeyde yolsuzluk veya diğer suç faaliyetlerine sahip olduğu belirlenen ülkelerin,

coğrafi risk değerlendirilmesinde dikkate alınması faydalı olacaktır.

2) Müşteri Riski

Yönetmeliğe göre müşteri riski; müşterinin faaliyet gösterdiği iş kolunun, yoğun nakit kullanımı, yüksek değerli malların alım satımı veya uluslararası fon transferlerinin kolayca gerçekleştirilmesine imkân vermesi; müşterinin ya da müşteri adına veya hesabına hareket

edenlerin, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı amacıyla hareket etmesi sebebiyle aracı kurumların suistimal edilmesi riskini ifade eder.

Müşteriler veya müşteri kategorilerinin sahip olduğu potansiyel suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı riskinin belirlenmesi, risk çerçevesinin belirlenmesinde kritik öneme sahiptir.

Aracı kurumlar için faaliyetleri daha yüksek risk içeren müşteri ve müşteri işlem kategorileri arasında aşağıdaki örnekler sayılabilir:

a) İş ilişkilerini ve işlemlerini alışılmadık şartlarda yürüten müşteriler

- Kurumun risk yönetim politikaları kapsamında belirlediği bir meblağın üzerinde işlemler veya belirlenen meblağın altında olmakla birlikte, birbiriyle bağlantılı olarak belirlenen meblağın üzerinde işlemler.
- Karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemler;
  - Müşterinin, yaptığı işlemlerden kar amacı gütmeyen, yatırımlarının riskini ve maliyetlerini umursamaz görüldüğü izlenimi vererek makul olmayan ve çoğunlukla zararlı sonuçlanan dikkat çekici emirler vermesi, bu yönde işlemler gerçekleştirilmesi.
  - Müşterinin mali durumuyla orantısız ve dikkat çekici miktarda kredi kullanması veya kullanılan krediye müşteri ile ilişkisi olmadığı görülen üçüncü bir şahıs tarafından teminat verilmesi.
  - Piyasa şartlarıyla ilgili bir durum veya başka makul bir sebep olmaksızın, müşterinin aldığı menkul kıymet kredisini süresinden önce aniden kapatması.
  - Müşterinin, makul bir sebep olmaksızın, değişik aracı kuruluşlar nezdindeki müşteri ile ilişkisi olmadığı görülen başka kişilerin hesaplarına sürekli menkul kıymet ve/veya nakit virmanı yapması.
  - Müşterinin mutad faaliyetleri ile bağdaşmayacak şekilde nakit kullanarak, dikkat çekici miktarlarda menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarından satın alması.
  - Finansal yatırımların ve/veya getirilerinin, derhal, müşteri ile ilişkisi olmadığı görülen üçüncü taraflara aktarılması.
  - Hesapların sıklıkla ve nedensiz bir şekilde farklı kuruluşlara taşınması.
  - Fonların, çeşitli coğrafi bölgelerde bulunan kuruluşlar arasında sık sık ve nedensiz transferi.

b) Nakit işlemlerin yoğun olduğu veya nakit yoğun olmamakla birlikte, belirli işlemlerden yüksek miktarda nakit üreten müşteriler

- Para hizmetlerinin sunulduğu döviz büfesi gibi işletmeler
- Değerli taş ve maden ticareti yapan müşteriler
- Talih oyunları ve kumarhane faaliyetlerinde bulunan müşteriler
- Akaryakıt istasyonları
- Lüks araç saten galericiler
- Antikacılar
- Sanat galerileri
- Otopark işletmecileri
- Piyango bayileri vb.

- c) **Tüzel kişi müşterinin ortakları veya kurucuları hakkında Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş olması**
- d) **Müşteri tarafından, Sermaye Piyasası Kurulunca işlem yasağı getirilmiş kişiler hesabına hareket ediliyormuş şüphesi doğuran işlemler gerçekleştirilmesi**
- e) **İzleme ve denetime tabi olmayan yardım kuruluşları ve diğer kar amacı gütmeyen, özellikle sınır ötesi faaliyetleri olan işletmeler**
- f) **Siyasi nüfuz sahibi kişiler**

3) Hizmet Riski

Uyum Yönetmeliği kapsamında hizmet riski, yüz yüze yapılmayan işlemler, özel bankacılık, muhabir bankacılık gibi hizmetler veya gelişen teknolojiler kullanılarak sunulacak yeni ürünler kapsamında maruz kalınabilecek riski ifade etmektedir.

Aracı kurumların verdikleri hizmetler ve gerçekleştirdikleri işlemler dikkate alınarak;

- elektronik işlemler
- internet, çağrı merkezi işlemleri,

hizmet riski kategorisinde değerlendirmeye alınabilir.

III. Risk Derecelendirmesi

Aracı kurumlar, müşterilerinin mesleği, iş geçmişi, mali durumu, hesapları, ticari faaliyetleri, yerleşik olduğu ülke ve ilgili diğer göstergeleri dikkate alarak, aklama ve terörün finansmanı açısından risk profilini çıkarırlar. Risk profilinin amacı, yüksek risk taşıyan müşterilerini, iş ilişkilerinin ve işlemlerini belirlemek ve bunları devamlı olarak takip etmek, müşteri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmaktır.

Aracı kurumlar, potansiyel suç gelirlerinin aklanması risklerinin değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütleri belirlemek suretiyle müşterilerinin risk profilini çıkararak bir derecelendirme yapmalıdırlar.

Müşterinin risk profili değerlendirmesinin, müşteri ile kurulan iş ilişkisinin başlangıcında yapılması gerekir. Ancak bazı müşterilerinin kapsamlı risk profili, işlem yapmaya başladığında açıklığa kavuşabilir. Bu durum, müşteri risklerinin izlenmesi ve sürekli olarak gerekli gözden geçirmeler yapılmasını gerekli kılar.

Müşterinin risk derecelendirmesi yapılırken parasal veya başka türlü eşikler yaratılabilir. Yaratılan eşiklere göre bir puanlama yapılarak kabul edilebilir risk oranı belirlenebilir. Kabul edilebilir risk oranının altında kalan faaliyetler gözden geçirilmez. Kabul edilebilir risk sınırının belirlenmesi tamamen aracı kurumların kendi öznel koşullarını dikkate alarak karar verecekleri bir husustur.

Ancak, suç gelirlerinin aklanması veya terörün finansmanı konusunda fiili bir risk mevcutsa, böyle bir durumda herhangi bir eşik ve istisnanın olup olmadığına bakılmaksızın işlem yüksek riskli kabul edilmelidir.

ÖRNEK RİSK DERECELENDİRİLMESİ

Risk derecelendirmesi, kurum politika ve prosedürlerinde belirlenen riskli durumların sınıflandırılmasını ifade eder. Yükümlüler, derecelendirme kodlarını tercihte herhangi bir sınırlamaya tabi değildir. Puanlama sistemi tercih edebilecekleri gibi işletme büyüklüğü ve işlem hacimleri dikkate alınarak diğer sınıflandırma yöntemlerinin de kullanılması mümkündür. (A-B-C Risk grubu veya Yüksek-Orta-Düşük Risk Grubu gibi)

Risk sınıflandırması için bilgisayar yazılımı veya diğer yardımcı programları kullanmak veya bu iş için ne kadar personel ayrılacağı her kurumun büyüklüğüne ve işlem hacmi ve çeşitliliğine göre karar vereceği hususlardır.

Aşağıdaki derecelendirme tamamen örnek olarak, aracı kurumlara yol gösterici olması için verilmiştir. Puanlamanın (eğer bu sistem tercih ediliyorsa) ne şekilde yapılacağı, her kurumun kendi işlem hacmi, işlem türleri vb. değişkenler dikkate alınarak karar verilecek bir husustur.

- Müşterinin faaliyet gösterdiği iş kolunun riskli müşteri grubunda bulunması – 50 puan
- Müşterinin riskli ülkeler ile çalışıyor olması – 50 puan
- Müşterinin adının basında veya izleme listelerinde geçiyor olması-60 puan
- Tüzel kişi müşterinin %25'den fazla paya sahip ortakları hakkında borsada işlem yapma yasağı getirilmesi -60 puan
- Günlük işlem hacmi 500.000 TL.yi geçiyorsa (60 puan) *(Ancak bu büyüklük bazı müşteriler için olağan sayılabilirken, bazı müşteriler için olağan dışı büyüklük oluşturabilir. Bu nedenle değerlendirme yapılırken her kurumun kendi koşullarını dikkate alınması gerekir.)*
- Değişik aracı kurumlar nezdindeki müşteri adına açılmış hesaplara veya başka kişilerin hesaplarına sürekli menkul kıymet ve/veya nakit virmanı yapılmasına ilişkin talimatlar alınması-60 puan
- İnternet kullanmak suretiyle işlemlerin gerçekleştirilmesi – 20 puan
- Aracı kurumun, risk politikasına göre belirlediği tutarın üzerinde bir işlem olması-20 puan

Yukarıdaki sistemde, kabul edilebilir riskin 60 puan olduğunu düşünelim. Bu sistemi benimsemiş bir kurumun, kabul edilebilir risk sınırının aşılması durumunda bir değerlendirme yaparak ilave önlemler alması gerekecektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, kabul edilebilecek risk sınırının ne olması gerektiği kurumların karar vereceği bir konudur. Örneğin yukarıdaki örnekte belirlenen 60 puanlık risk baremi müşterilerin ve işlemlerin büyük bir çoğunluğunu yüksek risk grubunda gösteriyorsa, bu baremin değiştirilmesi gerekir. Zira, bu kadar işlem ve müşterinin takip ve kontrol edilmesi mümkün olmayacak ve risk yönetim sistemi etkinliğini kaybedecektir.

IV. Risklerin Azaltılmasına Yönelik Tedbirler

1) Yüksek Riskli Müşterilere Yönelik Tedbirler

Aracı kurumlar, Uyum Yönetmeliğinin 13'üncü maddesine göre, risk derecelendirmesi neticesinde yüksek riskli olarak belirledikleri gruba ilişkin olarak; üstlenilecek riskin azaltılmasına teminen, asgari olarak;

- İşlemlerin ve müşterilerin sürekli olarak izlenmesine yönelik prosedürler geliştirirler.
- İş ilişkisine girilmesini, sürdürülmesini ya da işlemin gerçekleştirilmesini bir üst seviyedeki görevlinin onayına bağlarlar.

- İşlemin amacı ve işleme konu malvarlığının kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinirler.
- Müşterinin tanınması kapsamında ilave bilgi ve belge temin ederler, sunulan belgelerin teyidi ve tevsiki konusunda ilave önlemler alırlar.

Aracı kurumlar, Uyum Yönetmeliğinde belirtilen bu hususları, kurum politikalarında somutlaştırmak durumundadır.

Karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemler ile görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlere özel dikkat gösterilir. Talep edilen işlemin amacı hakkında yeterli bilgi edinmek için gerekli tedbirler alınır ve bu kapsamda elde edilen bilgi, belge ve kayıtları istenildiğinde yetkililere sunmak üzere muhafaza edilir.

Aracı kurumlar, riskli ülkelerde yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller ve bu ülkelerin vatandaşları ile girecekleri iş ilişkilerine ve işlemlere özel dikkat göstermek, görünürde makul hukuki ve ekonomik amacı bulunmayan işlemlerin amacı ve mahiyeti hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi toplamak ve bunları kayda geçirmek zorundadır.

Aşağıdaki tedbirler örnek olarak, aracı kurumlara yol gösterici olması amacıyla verilmiştir. Aracı kurumlar, müşterilerinin risk profiline göre bu tedbirleri çeşitlendirmelidir.

- Müşterinin faaliyet gösterdiği iş kolu, riskli müşteri grubunda ise, iş ilişkisinin tesisi bir üst amirin onayıyla gerçekleşir.
- Kabul edilebilir risk sınırının üzerindeki bütün işlemler, bir üst amirin onayıyla gerçekleşir.
- Kabul edilebilir risk sınırının üzerindeki müşterilerin işlemleri sürekli izlenir ve anormal durumlar uyum görevlisine bildirilir.
- 90 puanın üzerindeki işlemler uyum görevlisi tarafından izlenir ve kontrol edilir.
- Aracı kurumun, risk politikasına göre belirleyeceği bir tutarın üzerindeki işlemlerin, müşteri profili ile uyumlu olup olmadığını kontrol edilir.
- Kabul edilebilir risk sınırının üzerindeki işlemler işlemlerin amacı ve işleme konu malvarlığının kaynağı hakkında mümkün olduğu kadar ilave bilgi ve belge istenir.

2) Hizmet Riski İçeren İşlemlere İlişkin Tedbirler

Bu bölümde, özellikle yeni ve gelişen teknolojilerin getirdiği olanakların aklama ve terörün finansmanı amacıyla kullanılmasının önlemeye yönelik tedbirlere yer verilmesi gerekmektedir.

Uyum Yönetmeliğinin 20'nci maddesi uyarınca, aracı kurumların da içinde bulunduğu finansal kuruluşlar, yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan sistemleri kullanarak gerçekleştirilen hesaba para yatırma, hesaptan para çekme ve elektronik transfer gibi işlemlere özel dikkat göstermekle yükümlü kılınmıştır.

Müşterinin mali profiline ve faaliyetlerine uygun olmayan veya faaliyetleriyle ilgisi bulunmayan işlemleri yakından izlemek, tutar ve işlem sayısı limiti belirlemek de dahil uygun ve etkili tedbirleri almak zorundadır.

Aracı kurumların, Uyum Yönetmeliğinin 24'üncü maddesinde düzenlenen "elektronik transferler"e ilişkin tedbirlere de bu bölümde yer vermeleri gerekmektedir. Düzenlemeye göre, **İki bin YTL veya üzeri yurt dışı elektronik transfer mesajlarında, gönderenin;**

- a) Adı ve soyadına, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişinin unvanına, diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin tam adına,
b) Hesap numarasına, hesap numarasının bulunmadığı durumda işlemle ilgili referans numarasına,
c) T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi göndereni belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine,
yer verilmesi zorunludur.

İki bin YTL veya üzeri yurt içi elektronik transfer mesajlarında, gönderenin;

- a) Adı ve soyadına, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişinin unvanına, diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin tam adına,
b) Hesap numarası, hesap numarasının bulunmadığı durumda işlemle ilgili referans numarası, T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası gibi göndereni belirlemeye yarayan bilgilerden en az birine,
yer verilmesi zorunludur.

Bu başlık altında yer verilecek tedbirlere ilişkin olarak aşağıdaki durumlar yol gösterici olması amacıyla verilmektedir.

- İnternet üzerinden gün içinde gerçekleşecek işlem adedi ve büyüklüğü, aracı kurumun büyüklüğüne, işlem hacmi, gerçekleştirdiği işlemin niteliğine göre belirli sınırlamalara bağlanabilir. Örneğin bir günde internet üzerinden azami 25 adet işlem gerçekleştirilebilir. Ya da internet üzerinden gerçekleştirilen bir işlemin büyüklüğü 25.000 TL. yi geçemez veya internet üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin günlük hacmi 100.000.-TL.yi geçemez vb. Ancak, bu büyüklükler belirlenirken, aracı kurumların hizmet verdiği müşteri tipleri de dikkate alınmalıdır. Örneğin gerçek kişi bir yatırımcı ile kurumsal ya da diğer nitelikli yatırımcılar için farklı eşikler belirlenebilir.
- Yeni ürün ve hizmetler için uyum görevlisinin görüşü alınır.

V. Risk Yönetim Sisteminin Güncellenmesi ve Değerlendirilmesi

Risk yönetimi dinamik bir süreci ifade etmektedir. Zira, gelişen teknoloji, ekonomik yaşamdaki değişiklikler, finans sektöründe her geçen gün bir yenisi ortaya çıkan ürün ve hizmetler, karapara aklama ve terörizmin finansmanı konusundaki kurum politikalarının sürekli olarak gözden geçirilerek güncel ihtiyaçlara göre yinelenmesini gerekli kılmaktadır. Aracı kurumların karşı karşıya oldukları risklerin yapısı, önemi ve kapsamını tam yansıtacak biçimde kurum politikalarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Risk tanımlama ve değerlendirme yöntemlerinin, risk derecelendirmesi ve sınıflandırma yöntemlerinin, örnek olaylar ya da gerçekleşen işlemler üzerinden geriye dönük olarak tutarlılıklarının ve etkinliklerinin sorgulanması, varılan sonuçlara ve gelişen koşullara göre yeniden değerlendirilmesi ve güncellenmesi Uyum Yönetmeliği uyarınca da zorunlu tutulmuştur.

Risk kapsamına giren konulara ilişkin ulusal mevzuat ve uluslararası kuruluşlarca getirilen tavsiye, ilke, standart ve rehberlerin takip edilerek gerekli geliştirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda,

- Belirlenen risk derecelendirme ve sınıflandırma modellerinin etkinliği test edilmelidir. Gelişmelere göre ya da etkinliğine göre risk sınıfları ya da kabul edilebilir risk limitleri güncellenmelidir.
- Şüpheli işlemler, işlem ve müşteri bakımından risk kriterlerine göre kontrol edilmelidir. Eğer yapılan şüpheli işlem bildirimleri çoğunlukla düşük risk grubundan geliyor ise, risk derecelendirme ve sınıflandırmanızda bir sorun var demektir.
- Yeni sunulacak ürünlere ilişkin işleyiş mutlaka risk derecelendirmesi ve sınıflandırması bakımından kontrol edilmelidir.
- Güncel gelişmelere göre de risk belirlemelerinizi değiştirmeniz gerekebilir.
- Mevzuat değişikliklerinin kurum politikalarına yansıtılması gerekmektedir.

B. İZLEME VE KONTROL

Aracı kurumlar, kurum politikası kapsamında, işletme büyüklüklerini, iş hacimlerini ve gerçekleştirdikleri işlemlerin niteliğini gözeterek, izleme ve kontrol faaliyetleri yürütürler.

Aklama ve terörizmin finansmanı şüphesi taşıyan işlemlerin belirlenmesi için izleme ve kontrol faaliyetlerinin üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. İzleme, aracı kurumlarının her birinin yapısal durumları ve risklerine bağlı olarak manuel veya otomatik ya da her ikisinin bileşimi sistemler kullanılarak yapılabilir.

İzleme ve kontrolün amacı; aracı kurumların risklerden korunması ve faaliyetlerinin Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanuna ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle, kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin sürekli olarak izlenmesi ve kontrol edilmesidir.

İzleme ve kontrol faaliyetleri kapsamında; Kanun uyarınca getirilen yükümlülüklerle uyumun sağlanmasıyla ilgili olarak yapılan kontroller neticesinde tespit edilen eksiklikler, gerekli tedbirlerin alınması için ilgili birimlere raporlanarak sonuçları takip edilir.

İzleme ve kontrol faaliyetleri çerçevesinde aracı kurumlar, bu faaliyetleri yürütecek personelin kurum içi bilgi kaynaklarına ulaşmasını temin etmek zorundadır.

Aracı kurumlar tarafından yapılacak izlemelerin derecesi, müşteri, müşterinin kullanmakta olduğu ürün veya hizmetler ve müşterinin yeri ile ilişkilendirilen riskler üzerine oturtulacaktır.

İzleme ve kontrol faaliyetleri asgari düzeyde;

- Yüksek risk grubundaki müşteri ve işlemlerin izlenmesi ve kontrolü (örneğin risk derecelendirilmesi bölümünde verilen örneğe göre 60 puan üzeri müşteri ve işlemlerin izlenmesi ve kontrolü),
- Riskli ülkelerle gerçekleştirilen işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,
- Karmaşık ve olağandışı işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,
- Aracı kurumun, risk politikasına göre belirleyeceği bir tutarın üzerindeki işlemlerin, müşteri profili ile uyumlu olup olmadığının örnekleme yöntemi ile kontrolü (örneğin aylık işlem hacmi 500.000 TL. üzerindeki müşterilerinin işlemlerinin kontrolü) ,
- Birlikte ele alındıklarında, kimlik tespiti yapılmasını gerektiren tutarı aşan bağlantılı işlemlerin izlenmesi ve kontrolü,
- Müşteriler hakkında elektronik ortamda yahut yazılı olarak muhafaza edilmesi gereken bilgi ve belgeler ile elektronik transfer mesajlarında yer verilmesi zorunlu bilgilerin kontrolü ve eksikliklerin tamamlanması ve bunların güncellenmesi,
- Müşteri tarafından yürütülen işlemin; müşterinin, işine, risk profiline ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığının iş ilişkisi süresince devamlı olarak izlenmesi,
- Yüz yüze olmayan işlemler yapılmasını mümkün kılan sistemler kullanılarak gerçekleştirilen işlemlerin kontrolü,
- Yeni sunulan ürünler ve teknolojik gelişmeler nedeniyle suistimale açık hale gelebilecek hizmetlerin risk odaklı kontrolü,
- Elektronik ortamda yahut yazılı olarak muhafaza edilmesi gereken bilgi ve belgelerin sistemde ve şube arşivlerinde kontrolü,
- Elektronik transfer mesajlarında (2.000 YTL ve üstü) yer verilmesi zorunlu bilgilerin kontrolü ve eksikliklerin tamamlanması ve bunların güncellenmesi.

İzleme-kontrol faaliyetleri uyum görevlisi ve uyum birimi tarafından yapılabileceği gibi, iç kontrol birimi tarafından da yapılabilir. İzleme-kontrol çalışmaları belirli periyotlarla tekrarlanarak tespit edilen aksaklıklar giderilmelidir.

C. EĞİTİM

Aracı kurumların çalışanlarına suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi eğitimi verilmesi Uyum Yönetmeliği ile zorunlu kılınmıştır. Aracı kurumun başarılı bir risk yönetimi gerçekleştirerek, kurum politikalarında belirlenen diğer faaliyetleri etkin biçimde yürütmeleri, çalışanların konuya ilişkin bilinciyle çok yakından ilgilidir.

Eğitim politikasının amacı, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerle getirilen yükümlülüklere uyumun sağlanması, personelin kurum politikası ve prosedürleri ile risk temelli yaklaşım konularında sorumluluk bilincinin artırılarak bir kurum kültürü oluşturulması ve personelin bilgilerinin güncellenmesidir.

Kurum politikasının eğitim bölümünde;

- Eğitim faaliyetlerinin işleyişi,
- Gerçekleştirilmesinden hangi birimlerin sorumlu olacağı,
- Eğitim faaliyetlerine katılacak personel,
- Eğiticilerin belirlenmesi, yetiştirilmesi,
- Eğitim yöntemleri,
- Eğitim konuları,
- Eğitim sonuçlarının bildirimini,

gibi hususlar yer almalıdır.

Söz konusu başlıklar altında yer verilmesi gereken konular aşağıda açıklanmaktadır.

Eğitim faaliyetlerinin işleyişi

Aracı kurumlar, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla işletme büyüklüklerine, iş hacimlerine ve değişen koşullara uyumlu olacak şekilde eğitim faaliyetleri yürütmek zorundadır.

Aracı kurumlar, eğitim faaliyetlerini, asgari aşağıda belirtilen konuları içerecek şekilde ve belirli bir eğitim programı dâhilinde yürütürler.

Eğitim faaliyetleri, ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre ilgili birimlerin de katılımıyla gözden geçirilir ve ihtiyaca göre düzenli aralıklarla tekrarlanır.

Eğitim faaliyetlerinden sorumlu birimler

Eğitim faaliyetleri uyum görevlisi gözetiminde ve koordinasyonunda yürütüleceğinin, eğitim programının uyum görevlisi tarafından ilgili birimlerin de katılımıyla hazırlanacağı ve ilgili birimlerin hangileri olduğunun bu başlık altında belirtilmesi gerekir.

Eğitim programının etkin bir şekilde uygulanması uyum görevlisi tarafından gözetilir.

Eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu birimlerin de bu başlık altında belirtilmesi gerekir. (örneğin eğitim birimi, insan kaynakları birimi vb.)

Eğitim faaliyetlerine katılacak personel

Bu başlık altında, eğitim alacak ilgili personel belirlenecektir. Burada beklenen personelin kimlikleri değil, karaparanın aklanma ve terörizmin finansmanı riski ile doğrudan ve dolaylı olarak karşılaşabilecek kurum personelidir. Eğitim faaliyetlerine katılacak personel, kurum

prosedürlerine göre, işleyiş kurallarından sorumlu olan, işlemleri gerçekleştiren, onaylayan, raporlayan, izleyen çalışanları mutlaka kapsamalıdır.

Eğitim programları tasarlanırken müfettişler de kapsama alınmalıdır.

Eğiticilerin belirlenmesi ve yetiştirilmesi

Bu başlık altında eğitim verme faaliyetini gerçekleştirecek kişilerin belirlenme yöntemi ele alınmalıdır.

MASAK, yükümlüler nezdinde eğitim verecek eğiticilerin eğitilmesine yönelik eğitim programları düzenlemeye, bu programları başarı ile tamamlayanlara eğitici sertifikası vermeye yetkilidir. Yükümlüler, eğitim faaliyetlerinde görev alacak personelin, eğitici sertifikası verilen kimselerden olmasına özen gösterirler.

Bunun dışında, eğitim verecek personelin tam donanımlı olmasını sağlayacak tedbirlere yer vermelidirler.

Ayrıca, konunun uzmanlarından, ilgili meslek kuruluşlarından eğitim alınabileceğine yönelik hususlara genel bir çerçevede yer vermelidirler.

Eğitim yöntemleri

Bu başlık altında eğitimde kullanılacak yöntemler belirlenir. Yöntemler belirlenirken, eğitim faaliyetlerinin kurum geneline yayılması konusu dikkate alınır. Bu çerçevede Uyum Yönetmeliğinde de sayılan yöntemler belirtilebilir. Bunlar;

- seminer ve paneller düzenlenmesi,
- çalışma grupları oluşturulması,
- eğitim faaliyetlerinde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması,
- internet, intranet veya extranet vb. üzerinden çalışan bilgisayar destekli eğitim programları

vb. yöntemlerdir.

Eğitim konuları

Bu bölümde yer verilecek eğitim konularında asgari düzeyde,

- Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı kavramları,
- Suç gelirlerinin aklanmasının aşamaları, yöntemleri ve bu konuda örnek olay çalışmaları,
- Suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi ile ilgili mevzuat,
- Risk alanları,
- Kurum politikası ve prosedürleri,
- Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde;
  - Müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar,
  - Şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar,
  - Muhafaza ve ibraz yükümlülüğü,
  - Bilgi ve belge verme yükümlülüğü,
  - Yükümlülüklerle uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler,
- Aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanında uluslararası düzenlemeler

kapsanmalıdır.

Eğitim sonuçlarının bildirimi

Bu başlıkta, Uyum Yönetmeliğinin 24'üncü maddesinde yer alan hususlara yer verilecektir. Anılan maddeye göre aracı kurumlar, uyguladıkları eğitim faaliyetlerine ilişkin;

- a) Eğitim tarihleri,

- b) Eğitim verilen bölge veya iller,
- c) Eğitim yöntemi,
- ç) Toplam eğitim saati,
- d) Eğitim verilen personelin sayısı ve toplam personel sayısına oranı,
- e) Eğitim verilen personelin birim ve unvanlarına göre dağılımı,
- f) Eğitimin içeriği,
- g) Eğitimcilerin unvanı ve uzmanlık alanları,

ile ilgili bilgi ve istatistikleri, her yılın Mart ayının sonuna kadar uyum görevlisi vasıtasıyla MASAK Başkanlığına bildirirler.

D. İÇ DENETİM

İç denetimin amacı, uyum programının bütününün etkinliği ve yeterliği hususunda yönetim kuruluna güvence sağlamaktır.

Uyum programı kapsamındaki iç denetim faaliyetleri, aracı kurumların iç denetim birimleri ya da teftiş kurulları tarafından yerine getirilir.

Uyum programının denetlenmesi hususu kurum politika ve prosedürleri ile teftiş kurullarının görev tanımına dahil edilmelidir.

Kurum politikasının "İç Denetim" bölümünde,

- Uyum programının bütününün etkinliği ve yeterliğinin denetlenmesi,
- Aksaklıkların yönetim kuruluna raporlanması,
- İç denetim sonuçlarının MASAK'a bildirim,

ile ilgili hususlar mutlaka yer almalıdır.

Söz konusu başlıklar altında yer verilmesi gereken konular aşağıda açıklanmaktadır.

Uyum programının bütününün etkinliği ve yeterliliğinin denetlenmesi

Aracı kurumlar,

- kurum politika ve prosedürlerinin,
- risk yönetimi,
- izleme ve kontrol,
- eğitim,

faaliyetlerinin yeterli ve verimli olup olmadığı, yükümlünün risk politikasının yeterliği ve etkinliği, işlemlerin Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik ve tebliğler ile kurum politika ve prosedürlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediği hususlarının yıllık olarak ve risk temelli bir yaklaşımla incelenmesini ve denetlenmesini sağlamakla yükümlüdür.

Denetimin kapsamı belirlenirken, izleme ve kontrol çalışmalarında tespit edilen aksaklıklar ve risk içeren müşteriler, hizmetler ve işlemler denetim kapsamına dahil edilir.

Denetlenecek birimler ile işlemler belirlenirken yükümlünün işletme büyüklüğü ve işlem hacmi göz önünde bulundurulur. Bu kapsamda, yükümlü tarafından gerçekleştirilen işlemlerin tamamını temsil edebilecek nicelik ve nitelikte birim ve işlemin denetlenmesi sağlanır.

Aksaklıkların yönetim kuruluna raporlanması

İç denetim neticesinde ortaya çıkarılan eksiklik, hata ve suistimler ile bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine yönelik görüş ve öneriler yönetim kuruluna raporlanır.

İç denetim sonuçlarının MASAK'a bildirim

İç denetim faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin olarak;

- aracı kurumun yıllık işlem hacmi,
- toplam personel sayısı,
- toplam şube, acente ve benzeri bağlı birimlerinin sayısı,
- denetlenen şube, acente ve benzeri birimlerin sayısı,
- bu birimlerde yapılan denetimlerin tarihleri,
- toplam denetim süresi,
- denetimde çalıştırılan personel,
- denetlenen işlem sayısına ilişkin bilgileri,

içeren istatistikler, her yılın Mart ayı sonuna kadar uyum görevlisi tarafından MASAK Başkanlığına bildirilir.

E. KURUM PROSEDÜRLERİ

Kurum prosedürleri, kurum politikasında çerçevesi çizilerek belirlenen tedbir ve önlemlerin kimler ya da hangi birimler tarafından nasıl uygulanacağını belirleyen iş akış çizelgeleridir.

Kurum politikası kapsamında belirlenen (asgari düzeyde risk yönetimi, izleme ve kontrol, eğitim, iç denetim faaliyetleri) tüm önlem ve işleyiş kurallarından kimlerin sorumlu olduğu, belirli risk limitlerine göre işlemlerin onaylanması, gerçekleştirilmesi, raporlanması ve izlenmesinden kimlerin veya hangi birimlerin sorumlu olacağı gibi hususlar açık şekilde prosedüre bağlanır.

Prosedürlerin belirlenmesinde, yükümlünün işlemlerinin ve iş akışlarının risklere göre izlenmesi, kontrol edilmesi ve denetlenmesinde görev alacak personelin, aynı zamanda bu işlemleri gerçekleştiren personel olmamasını sağlayacak şekilde görev ve yetkilendirme yapılır.

Prosedürler doğrudan personel ismi belirtilerek ya da birim departman belirtilerek hazırlanabilir. Kurum prosedürlerinin MASAK'a gönderilmesi zorunlu değildir. Ancak politika belgesinde uyum programının bileşenlerine ilişkin olarak bahsedilen hususlar ancak prosedürler okununca anlaşılabilir ise, prosedürler de MASAK'a gönderilebilir.

Kurum prosedürlerinde değişiklik yapılması için uyum görevlisine yetki verilebilir. Değişikliklerin onaylanması yetki devredilen yönetim kurulu üyesine bırakılabilir.

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliđi
Büyükdere Caddesi No:173
1. Levent Plaza A Blok Kat:4
1. Levent 34394 İstanbul
Telefon : 212-280 85 67
Faks : 212-280 85 89
www.tspakb.org.tr
tspakb@tspakb.org.tr